Polgári jogi alapismeretek
2011. október 5-i előadás hanganyaga

Szóbeli vizsgát terveztek, de 2 napnál több vizsgaalkalom nem lesz, így erre nincs lehetőség – várhatóan írásbeli vizsga lesz, akinek nem sikerül, az szóbelizni is fog. Megnyugtatásul: csak a nagyon hülyék buknak meg (idéztem ☺).

Ügyleti képviselet - megbízás, meghatalmazás

Általában össze szokták keverni a mandátum különböző keletkeztetési eseteivel, illetve divatos összekeverni a megbízásos jogviszonyokat a munkajogi jogviszonyokkal.
A mandátumot szoros értelemben véve megbízásnak hívjuk, a megbízásnak alapvetően az a lényege, hogy egy külső személyre rádelegáljam azt a képességemet, hogy helyettem és nevemben valamit tegyen, helyettem eljárjon. Ezt úgy hívják, hogy megbízás, vagy meghatalmazás – a kettőt együtt úgy hívják, hogy ügyleti képviselet.

Korábbi téma: törvényes képviselet (pl. szülő-gyermek viszonya, minden jogi aktus nélkül, törvény erejénél fogva a gyermek képviselője a szülő), ezzel szemben az ügyleti képviselet már igényel jogi aktust (meghatalmazás vagy megbízás).

Meghatalmazás:
- egyoldalú,
- címzett,
- ingyenes jogügylet.

Nem jogképességgel, cselekvőképességgel ruházom fel, tehát nem összekeverendő: eljárási képességet adunk a személynek, hogy helyettünk és nevünkben eljárjon.

Megbízás:
- kétoldalú (szerződéses formában történik),
- visszterhes (ellenérték fejében történik) jogügylet.

Itt szokták a megbízást rossz irányba elvinni. Nagyon tág szerződéstípus. Ptk: megbízási szerződés alapján valaki valamilyen feladatot ellát. Tevékenység ellátására irányul, nem dolog átadására. Össze szokták keverni, sok mindenre megbízási szerződést kötnek, ami akkor problémás, ha olyan jogviszonyra kötik, ami törvény erejénél fogva másfajta jogi tartalommal bír. Ilyen a munkajogviszony. Ez arról szól, hogy van egy munkáltató, egy munkavállaló, és a kettejük közti szerződéses jogviszony lényege, hogy a munkáltató elvárja a munkavállalótól, hogy az valamilyen tevékenységet díjazás ellenében elvégezzen. Ha megbízom a festőt, hogy fessen ki, az nem munkajogi jogviszony, mert egyetlen feladat (nem tevékenység) elvégzésére kötöttem. Ha a munkavállalóval megbízási szerződést kötnek, akkor az Mt. szabályai nem védik őt, nincs szabadsága stb., tehát a munkavállalóra nézve a megbízás hátrányos.

Munkajogviszony:
- díjazás

- két fél részéről alá-fölérendeltségi viszony (ebből eredően utasítási jogkör)
- tartós jogviszony (nem egyszeri feladat elvégzésére irányul)
- jogviszony tárgya valamilyen munka jellegű feladat elvégzése

Megbízási szerződésnek két fele a megbízó és megbízott. Meg kell nézni, hogy milyen jogaik és kötelezettségeik vannak, ez alapján el lehet dönteni, hogy a felek a jogviszonyban milyen pozícióban helyezkednek el. A megbízott köteles ellátni a megbízó utasításait, ezért díjazás illeti, és kötelesek egymással elszámolni.

Nem lehet megbízást kötni:
- arra, amit törvény kifejezetten tilt, és/vagy
- ami jellegénél fogva más jogviszony tartalmi kereteit kitölti (pl. munkajogviszony)

Az ilyen szerződéseket színlelt szerződésnek hívjuk, eredménye a semmisség. (Színlelt szerződés: nem a tevékenységnek megfelelő szerződést kötnek.)

Ptk. 484. § Megbízás nélküli ügyvitel (negotiorum gestio):

Hasonlít a Ptk. 196. §-nál lévő felelős őrzés (tehenes példa). Ugyanerről van szó, csak itt nem dologról van szó, hanem valamilyen fajta tevékenységről, mandátumról, megbízásról. Tipikusan a fogadatlan prókátor esete: valaki úgy jár el más nevében, hogy erre senki nem kérte meg. Ugyanaz a logika, mint a felelős őrzésnél, csak az egyiknél dolog, a másiknál tevékenység a tárgy.
Ha ez a képviselő (kurátor) eljár az ügyben úgy, hogy arra senki nem kérte fel, és ezzel kárt okoz, akkor elszámolási jogviszony jön létre. Ha a képviselőm ún. „álképviselő", aki úgy jár el, mintha a képviseltem lenne, holott erre felhatalmazása nincs, ez a csaló kategóriát kimeríti. Ha a képviselőm rosszhiszemű megbízás nélküli ügyvivő, akkor lehetséges, hogy haszonszerzés érdekében „képvisel". Mindkettő, az álképviselő és a rosszhiszemű megbízás nélküli képviselő teljes kártérítéssel tartozik, őket ezzel bünteti a Ptk.

Ptk. 568. §-től Társasági jog
Önálló nevesített személy, illetve vagyonegyesítő társaságokat találunk itt a Ptk-ban. A polgári jog azon társaságokat szabályozza, melyek döntően nem profitorientáltak. A profitorientáltakat a Gt. szabályozza, az összes többi alapja a Ptk-ban keresendő. Ilyen a társasházközösség, alapítvány, különböző egyes állami, nem állami vállalatok, melyeket keretjelleggel a Ptk. megemlít, de részletes szabályozást nem ad rá; részletes szabályokat a Gt-ben találunk.

A társaság háromféle lehet: személyegyesítő, vagyonegyesítő, vegyes.
- személyegyesítő – valamilyen közös célra szerveződnek, a cél elérése érdekében nem szükséges jelentősebb vagyont összerakni, tipikusan érdekvédelmi jellegű társaságok ezek (sportági szakszövetségek, egyesületek, egyesülések, melyek célja az, hogy közös célt megvalósítsanak, nem profitorientáltak, és nem kell hozzájuk minimálisan meghatározott pénzösszeg, nem gazdasági társaságok).
- vegyes – személy és vagyonegyesítő, pl. Ptk. 74. § Alapítvány: nem gazdasági társaság ez sem, itt is alapító által meghatározott cél elérése érdekében tevékenykednek, bár itt lehet, hogy irgalmatlan pénzeket kezel az alapítvány, viszont nem profitorientált ez sem (ha van eredménye, nem lehet azt kivenni, mert nem gazdasági társaság)

Ptk. 568. § Polgári jogi társaság: itt már van hasonlóság a társasági törvénnyel, pl. társasági szerződés hozza létre ezt a formát, és a tagok személyes közreműködése mellett közös vagyoni hozzájárulás is szükséges. Ha a kettő megvan, akkor lehet valamilyen közös cél érdekében tevékenységet kifejteni ebben a formában. Pjt-vel egyébként nem nagyon találkozunk, Mo-n nem működik. Ha létre akarunk hozni ilyesmit, akkor inkább egyesületet, alapítványt hozunk létre, Pjt-re nemigen van igény.

Mindig az adójogi szabályok határozzák meg, mit hoznak létre, régen pl. Bt-k voltak sokan, mostanság Kft-t alapítanak inkább.

Személyes illetve vagyoni hozzájáruláson alapuló, polgári jog alapján létrehozott társaságok ezek, közös cél elérése érdekében.

MÁS TÉMA – INGYENES JUTTATÁSOK

Ptk. 579. § Ajándékozás – kicsit kakukktojás. Önmagában véve ez egy szerződés, ha adok ajándékot valakinek, akkor vele szerződök. Általában véve az ajándékozás jellegénél fogva ingyenes jogügylet. Van néhány olyan polgári jogi jogviszony, amikor szerepet játszanak bizonyos szubjektív tényező, ilyen ez is: nyilván azért ajándékozok valakit, mert a tárgy átadására érdemesnek tartom. Ennek az ellenkezőjét is megfogalmazza a Ptk: az érdemtelenséget. Három esetben találkozunk vele: tartási szerződésnél, öröklési jogviszonynál és az ajándékozásnál. Azokat részesítem ebben, akiket érdemesnek tartok erre, viszont ha ez a viszony megsérül, már nem érdemes rá, akkor ezt vissza lehet követelni. Ajándék tehát visszakövetelhető, ennek akkor van jelentősége, ha nagy értékű az ajándék. Ha pl. Bódi Szilvinek veszek egy 40 millás Mercit, és megromlik a viszony, vissza kell adnia. Ha adok neki valami vackot, amire a Ptk. azt mondja, hogy szokásos mértékű, akkor azt nem követelhetem vissza. Ez azért van, mert az ajándékozás jogviszonya bizalomra épül (csakúgy a tartásnál, vagy ha valakit ingyenesen előnyben részesítek, és azt mondom, legyen az örökösöm). Az érdemtelenség esetén mindhárom esetben az ingyenes juttatás visszakövetelhető (halálom után örököseim visszaperelhetik az örökséget stb.).
Ptk. nem mondja ki az érdemtelenség eseteit, 1-2 nevesített érdemtelenségi ok van, pl. ha az adományozott az adományozó életére tör, vagy vele szemben bűncselekményt követ el.

Öröklés

***Öröklési joggal nem foglalkozunk, nem lesz vizsgatéma**, de hallgatói kérésre pár szó. Rövid rész a Ptk-ban. Egy bizonyos fokig nagyon egyszerű, de egy bizonyos fok után nagyon bonyolult. Általában véve egyetemes jogutódlás, ami azt jelenti, hogy valamilyen jogviszony annak minden ága-bogával, előjelével együtt száll át a jogutódra. Jogelőd az örökhagyó, jogutód az örökös. Legegyszerűbb példa: 1 db jogelődünk van, másik oldal már ezernyi más lehet. Az öröklésnek a magyar jogrendszer 2 formáját ismeri: törvényes és végrendeleti öröklést. Kiegészítő jellegűek, szubszidiáris viszonyban vannak, ez úgy néz ki, hogy elsődleges a végrendeleti öröklés (bizonyos kötöttségekkel, tehát ha törvény kifejezetten eltérő rendelkezést nem támaszt, akkor az öröklés mindig a végrendelkező akaratának megfelelően történik. Ha ilyen nincs, akkor az állam rendelkezik az örökhagyó után maradt vagyon sorsáról, ilyenkor a törvényben meghatározott módon történik az öröklés, a vagyon örökösök közötti felosztása. Egy esetben lehet a végrendeleti öröklést*

felbontani: ha a törvény előír kötelező juttatást az örökösök számára, akkor a végrendelkező akarata mellett a köteles rész tekintetében a törvényes örökösöket juttatás illeti meg. A köteles rész jár, de itt is az érdemtelenség megjelenik. Ha az örökhagyó látja, hogy a törvényes öröklés esetén is és végrendeleti esetén is fog a vagyonából olyan embernek jutni, akit nem akar ebben részesíteni: ekkor kitagadja, tehát még életében tesz olyan rendelkezést, ami kizárja az örököst a vagyon megszerzéséből. A köteles rész tekintetében tehát kitagadhatja. A nem köteles tekintetében tesz egy végrendeletet, ami a törvényes öröklést kiszorítja. Végrendeletet tenni háromféle módon lehet:

- *szóban (nehéz bizonyítani, szinte semmit nem ér, gyakorlatilag a legtámadhatóbb jogi aktusok egyike – azért van rá lehetőség, hogy ha az örökhagyó olyan helyzetben van, hogy nem tud rendelkezni másképp, akkor is biztosítva legyen a végakarat lehetősége) Időkorlátos a szóbeli végrendelet, és alaki kötöttsége van.*
- *írásban (alapvetően egy jognyilatkozatot magánokirat, minősített magánokirat, vagy közokirat lehet, öröklésnél azonban magánokirat nem elégséges, két tanú minimum kell – ekkor minősített magánokirat lesz)*
  Két tanú szükséges, akik nem a tartalmát tanúsítják, hanem azt, hogy az örökhagyó írta és aláírta előttük. Közokirat akkor lesz, ha az örökhagyó közjegyzőhöz megy, és közjegyzői okiratba foglaltatja. Ez biztonságos, mert beáll a közokirati vélelem, ami azt mondja ki, hogy annak a tartalmát ellenkező bizonyításáig valósnak kell elfogadni. Ha később valaki kekeckedik, nem nekem kell bizonyítani, hogy jó, hanem nekik, hogy az rossz (bizonyítási terhet rájuk fordítom, amíg nem bizonyítják, a közokiratban foglaltakat valósnak kell tekinteni). Tipikus példa, mikor öröklés esetén soha nem látott rokonok kerülnek elő, és előszednek mindenféle végrendeleteket, de mindegyik magánokirat: nagy valószínűséggel az fog nyerni, amelyik közokirat.
  Az írásban tett végrendeletnek nincs időkorlátja, megírom, és ha 30 év múlva halok meg, akkor is érvényes. Ha időközben írok újat, a régi hatálytalan lesz.

Egyetemes jelleg: az örökség megnyíltával az örökhagyó minden vagyona pozitív, negatív előjelű egyaránt ráesik az örökösre. Pl. terhelt ingatlant, tartozást is meg lehet örökölni, ez negatív előjelű. Mivel az öröklés egyetemes jellegű, nem választhatom ki a pozitív előjelűt, jogilag oszthatatlan. Ha nagyobb terhet ró rám, mint amennyi előny származik, akkor vissza lehet utasítani az örökséget. Ilyenkor az örökség a sorban utánam állóra száll (elsődleges, másodlagos örökös, parentéliák, ági öröklés – nem írom le ezt a részt teljes részletességgel, mert nem lesz vizsgán, de majd teszek vázlatot a jegyzet végére erről is).

Ptk. 600. § kiesik az öröklésből, aki

- *az örökhagyó halála előtt meghal*
- *aki a hagyatékot az öröklés megnyíltakor törvénynél fogva nem szerezheti meg (mert a törvényes öröklésben jó helyen áll, de van helyette végrendeleti örökös, vagy örökösnevezés)*
- *aki az öröklésre érdemtelen*
- *aki lemondott az öröklésről (lemondás és visszautasítás nem ugyanaz)*
- *akit az örökhagyó kizárt vagy kitagadott*
- *aki az örökséget visszautasította*

A törvényes öröklés szitujában a következő történik: megyünk lefelé, felfelé vagy oldalirányba. Alapvetően pl. ha nincs gyerek, a vagyon felfelé száll, de ha az örökhagyó szülője nem él, a nagyszülője igen, akkor nagyszülő örököl. Ilyen esetekben ha van feleség, akkor neki haszonélvezeti joga lesz. Ha vannak leszármazók (ez lesz az első parentálé, az első ág), akkor azok fejenként egyenlő részben örökölnek. Ha a gyerek kiesik (meghal), és van gyereke (unoka), ő örököl. stb.

Ptk. 641. § Hagyomány és meghagyás
Mindkettőt végrendeleti öröklésnél lehet tenni.
Hagyomány: az örökös valamilyen vagyontárgyát közvetlenül valakihez juttatja. Az örökség megnyíltakor mindenki megkapja mindenki azt, ami neki jár, de az örökhagyó meghagyja, hogy pl. kedvenc festményét Misikére hagyja.
Meghagyás: hasonló, de tipikusan tartós szolgáltatásra vonatkozik. Ilyenkor a meghagyással terhelt személy köteles a meghagyás erejéig és tartalmáig helytállni. Pl. A megörökli a vagyonomat, de olyan meghagyással élek, hogy onnantól kezdve, hogy megnyílik az örökség, A haláláig évente fizessen 100 ezer forintot a „Mentsük meg a bálnákat" Alapítvány javára. Megkapja az örökséget, de teljesítenie kell egy feltételt, amit ha nem teljesít, akkor érdemtelenné válik az örökségre.

Ptk. végére értünk.

ÖSSZEFOGLALÁS

Megbízás, meghatalmazás

A meghatalmazás egyoldalú jognyilatkozat, csak jogot biztosít a képviselőnek jognyilatkozat tételére, illetve elfogadására a képviselt helyett és nevében, de nem jelenti azt, hogy a képviselő köteles is a meghatalmazás alapján a képviseletre (hogy köteles-e, az megbízás kérdése lehet), tehát a meghatalmazás csak képviseletre szólhat. Kifelé irányul, harmadik személyek felé létrehozza és egyben deklarálja is a képviseleti jogosultságot (ahhoz a személyhez, illetőleg szervhez szól, aki előtt a képviselő képviselni jogosult a képviseltet). A meghatalmazás csak ingyenes lehet.

A megbízás kétoldalú jognyilatkozat, azaz szerződés, a felek egymás közötti belső viszonyára vonatkozik. Mivel szerződés, a megbízás alapján nem csak jogosult, hanem köteles is eljárni a megbízott, amely megbízás lehet ingyenes és visszterhes is. Tárgy nem képviselet, hanem más ügy gondos ellátása.

Megbízás nélküli ügyvitel

Aki valamely ügyben más helyett eljár anélkül, hogy arra megbízás alapján vagy egyébként jogosult volna, az ügyet úgy köteles ellátni, amint azt annak érdeke és feltehető akarata megkívánja, akinek javára beavatkozott.

Annak a személynek az eljárása, aki tudva, hogy nincs hozzá joga, idegen ügyet sajátjaként lát el, rosszhiszemű eljárásnak minősül.

Öröklési jog

Öröklés az ember vagyonában halála esetén bekövetkező egyetemes jogutódlás.

Örökhagyó az elhunyt személy, a meghalt tulajdonos, akinek vagyonában halála miatt egyetemes jogutódlás következik be.

Öröklési jogcímek: a végintézkedés és a törvényes öröklés.

Az öröklés rendjét elsősorban az örökhagyó végintézkedése határozza meg; törvényes öröklésnek akkor van helye, ha a végintézkedés a hagyatékot nem meríti ki.

Hagyaték az örökhagyóról halála esetén jogutódaira átszálló egész - aktív és passzív - vagyon: vagyontárgyainak, valamint polgári jogi jellegű vagyoni jogainak és kötelezettségeinek összessége. Nem tartozik a hagyatékhoz:

- a nem polgári jogi jellegű jogok és kötelezettségek (nyugdíj, járadék stb.)
- polgári jogi jellegű, de nem vagyoni jogok és kötelezettségek (személyhez fűződő jogok)
- az örökhagyó életére szóló polgári jogi jellegű jogok (haszonélvezet, tartási, életjáradéki jog)

Örökös mindenekelőtt az örökhagyó egyetemes jogutódja, az örökhagyó vagyoni jellegű jogainak és kötelezettségeinek vagy azok meghatározott hányadának új alanya. Kivételesen örökösnek minősül az örökhagyó egyes meghatározott vagyontárgyainak megszerzője is.

Örökös elsősorban az, akire az örökhagyó hagyatéka (aktívumaival és passzívumaival együtt) mint egész száll át, ideértve azt a személyt is, akire nem az egész hagyaték, hanem annak meghatározott hányada száll át.

A törvényes öröklés sorrendje:

1.) leszármazók (gyerek, kiesése esetén unoka, stb., amíg van leszármazó),

2.) házastárs (csak a szerzeményi vagyont; az ági vagyonra haszonélvezeti joga lesz),

3.) örökhagyó szülei (ha nincs, leszármazói),

4.) örökhagyó nagyszülei (ha nincs, leszármazói),

5.) távolabbi felmenők,

6.) állam.

A felmenők és oldalrokonok törvényes öröklése (parentéláris öröklés)

A Ptk. a felmenő egyenes ági rokonok törvényes öröklési jogát korlátlanul elismeri, az oldalrokonok törvényes öröklési jogát viszont a nagyszülői leszármazók körével lezárja. Ez azt jelenti, hogy a nagyszülőkön túli felmenők leszármazóit a hatályos magyar jog nem tekinti törvényes örökösnek.

Az azonos felmenői fokon lévő egyenes ági rokonok és azok leszármazói egyetlen öröklési csoportba, ún. parentélába tartoznak. Az adott parentélába tartozó személyek megelőzik a következő parentélába tartozó rokonokat.

Szülői parentéla: az örökhagyó szülei és azok leszármazói.

Leszármazók és házastárs hiányában az örökhagyó szülői örökölnek fejenként egyenlő részben. Az öröklésből kiesett szülő helyén ennek leszármazói örökölnek olyan módon, mint a gyermek

helyén annak leszármazói. Ha a kiesett szülőnek nincs leszármazója, egyedül a másik szülő, illetőleg annak leszármazói örökölnek.

Nagyszülői parentéla: az örökhagyó nagyszülei és azok leszármazói.

Csak akkor örökölnek, ha a szülői parentéla kiüresedik (mindkét szülő és leszármazói kiesik).

Leszármazóknak, házastársnak, szülőknek és szülők leszármazóinak hiányában törvényes örökösök egyenlő részekben az örökhagyó nagyszülői. Az öröklésből kiesett nagyszülő helyén ennek leszármazói örökölnek ugyanúgy, mint a kieső szülő helyén ennek leszármazói. Ha a kiesett nagyszülőnek leszármazója nincs, helyette nagyszülőpárja, ha pedig ez is kiesett, ennek helyén leszármazója örököl. Ha valamelyik nagyszülőpár kiesett, és helyükön leszármazójuk nem örökölhet, az egész hagyatékot a másik nagyszülőpár vagy ezek leszármazója örökli.

Csonka parentéla: az örökhagyó bármilyen, nagyszülőkön túli felmenője.

Ha sem az örökhagyó nagyszülője, sem a nagyszülőktől leszármazó nem örökölhet, törvényes örökösök fejenként egyenlő részekben az örökhagyó távolabbi felmenői. A távolabbi felmenők leszármazói már nem törvényes örökösök, minden felmenő egyszerre és egyenlő arányban örököl.

Hagyomány az örökhagyó végrendelete alapján bekövetkező legtipikusabb különös (singularis) jogutódlás, amelynek jogosultja: a hagyományos a hagyatékban meglevő (kivételesen a hagyatékban meg sem lévő) valamely vagyontárgy tulajdonosa lesz, anélkül, hogy a hagyatéki terhek viselésében is osztoznia kellene. A hagyományos csak az esetleg őt terhelő hagyomány (vagy meghagyás) teljesítéséért felel, az örökhagyó tartozásaiért nem

Meghagyással az örökhagyó végrendeletében valamely hagyatékban részesülő személyt (örököst vagy hagyományost) kötelezettséggel terhel, amelynek követelésére azonban a kedvezményezett (vagy más személy) nem válik jogosulttá.

Jogilag nem kényszeríthető ki, teljesítése erkölcsi kényszeren nyugszik. Közérdekű meghagyás esetében a meghagyás teljesítését az érdekelt szerv követelheti és jogilag (bírói úton) is érvényesítheti. A meghagyás kedvezményezettje az örökhagyó tartozásaiért nem felel.

Köteles rész az örökhagyó legközelebbi rokonainak, illetve házastársának a törvény szerint járó minimum-részesedése az örökhagyó vagyona terhére. A köteles részi igény az öröklés megnyíltával nyílik meg, s az öröklés egyéb előfeltételeinek is fenn kell állniuk; a kiesési okok többsége a köteles részi igényre is vonatkozik. Jogi természetét tekintve a köteles részi igény nem minősül örökségnek, hanem a hagyatékkal (pontosabban: az örökösökkel, esetleg az örökhagyó által megajándékozottakkal) szembeni kötelmi jogi követelésnek tekintendő.

Szerzeményi vagyon: a házasság alatt a házastársak szerezték, mindegy milyen arányban.

Ági vagyon: valamelyik felmenőtől származó vagyon.

Végrendelet az örökhagyó olyan egyoldalú jognyilatkozata, amelyben vagyonáról vagy annak egy részéről halála esetére rendelkezik. Tipikus formája az írásbeli végrendelet. Ez történhet közokiratban (közvégrendelet) és magánokiratban (írásbeli magánvégrendelet).

Az írásbeli magánvégrendelet kellékei:

- olyan nyelven lehet érvényesen tenni, amelyet a végrendelkező ért, és amelyen írni, illetőleg olvasni tud (nem kell, hogy az anyanyelve legyen),
- közönséges, a végrendelet nyelvének megfelelő írásjellel kell írni,
- a végrendeleti minőségnek, keltezés helyének és idejének ki kell tűnnie,
- a holográfnál a keltezést is sk. kell írni,
- ügyvéd cégbélyegzője vagy tanúk lakáscíme nem pótolja a keltezés helyét,
- az örökhagyónak alá kell írnia,
- a több lapból állónak minden lapját sorszámmal, a végrendelkező (és tanúk, ha vannak) aláírásával kell ellátni,
- a tanúk javára vagy a végrendelet készítésében közreműködő javára, valamint a végrendelet tartalmának kialakításában meghatározó szerepet játszó személyek, illetőleg ezek hozzátartozói javára szóló juttatás csak akkor érvényes, ha a végrendeletnek ezt a részét az örökhagyó saját kezűleg írta és aláírta (a tanú és hozzátartozója javára szóló juttatás érvényes akkor, ha a végrendelkezésnél még legalább további két tanú közreműködött).

A szóbeli végrendelet kivételes végrendelkezési lehetőség: csak a törvényben meghatározott rendkívüli körülmények között tehető érvényesen és hatálya időben is korlátozott.

Szóbeli végrendeletet az tehet, aki

- életét fenyegető rendkívüli helyzetben van, és
- írásbeli végrendeletet egyáltalán nem vagy csak jelentékeny nehézséggel tehetne.

A szóbeli végrendelet akkor érvényes, ha a végrendelkező két tanú együttes jelenlétében - a tanúk által értett nyelven - végakaratát egész terjedelemben szóval előadja, és ez alkalommal kijelenti, hogy szóbeli nyilatkozata az ő végrendelete.

TÁRSASÁGI JOG

Társasági törvényről néhány gondolat (új Gt. 2006. évi IV. tv.)

Gazdasági társaságok általános meghatározásával kezdődik a jogszabály. Ha törvény eltérően nem rendelkezik, akkor minimálisan 2 tag kell egy gt. alapításához. Döntően a hitelezővédelemmel magyarázhatóak a Gt. első részében lévő, alapvetően kötelmeket megfogalmazó rendelkezései. Természetes személy gazdasági társaságban csak egy gazdasági társaságban lehet korlátlanul felelős tag. Itt rögtön belebotlunk a korlátlan felelősségbe. Mi az, hogy korlátozottan felelős tag? Döntően az összes gt. jogképes. Ez azt jelenti, hogy saját nevében jogokat és kötelezettséget vállalhat, ugyanaz a jogképesség fogalma, mint a polgári jogban. Ugyanakkor egy gt. nem más, mint egy darab papír. Ez a papír lesz az idézőjelben, aki jogokat és kötelezettségeket vállal. Aki ezt a nevében megteszi, az a cég valamilyen vezető tisztségviselője, aki nem szükségszerűen a tulajdonosa: egyszerű alkalmazott is lehet. Ezért fontos a kívülálló harmadik személyek tekintetében az, hogy ki fog felelősséget vállalni a cég kötelezettségvállalásaiért, vagy tartozásaiért. A papír, amin a cég van nem jelent biztosítékot, itt jön képbe a mögöttes felelősség fontossága. A társasági törvény itt különböztet meg korlátlan és korlátolt felelősséget annak érdekében, hogy a hitelezővédelem biztosított legyen. A korlátolt (pl. Kft.) felelősség azt jelenti, hogy a cég tartozásaiért a tag csak korlátozott mértékben, tipikusan a tagi törzsbetétje erejéig felel, más egyéb felelőssége a cég tartozásaiért nincs, ezért korlátolt felelősségű a társaság. Vannak olyan társaságok, ahol a cég mögöttes felelőssége a tag tekintetében korlátlan, ilyen a Bt. beltagja, aki a cég tartozásaiért a cégvagyont meghaladó mérték tekintetében is személyes vagyonával is felel, tehát elsődlegesen a cég áll helyt a tartozásaiért, de ha a cég vagyona erre nem elegendő, akkor mögöttes felelősségként ott van a beltag korlátlan felelőssége. Innentől ez a beltag nagyon meg fogja gondolni, hogy a cég vezetését – ha ő látja el – milyen keretek közt működteti. Egy korlátolt felelősségű társaságnál a hitelezővédelem ennél jóval gyengébb, ott a tag saját vagyonával nem felel. Kérdésre válasz: ha meghal a beltag, a tartozás átszáll, mivel örökölhető. Halál esetén inkább az a gond, ha a cég létszáma a minimális alá csökken, akkor a Gt. által megszabott határidőn belül pótolni kell a tagot, különben megszűnik a cég (vagy egy fővel is működtethetővé át kell alakítani).

Gazdasági társaság alapítása

Bármilyen gt. társasági szerződéssel jön létre, ez lehet alapító okirat, alapszabály cégformától függően – ezzel a társasági szerződéssel jön létre egy gt., és ehhez az kell, hogy a cégbíróság bejegyezze. Ameddig ez nem történik meg, hiába van aláírt társasági szerződés, a cég még nem létezik – a bejegyzés időpontjában jön létre.

Társasági szerződés minimális elemei

- társaság neve,
- székhelye,
- tagok neve,
- rendelkezésre bocsátott pénzösszeg (hozzáadott vagyon mértéke – ettől eltérni nem lehet, azonban Kkt. és Bt. esetében különösebb pénzügyi apportot a törvény nem ír elő, hitelezővédelem szempontjából ezért ezek a cégek gyenge lábon állnak, mert csak a vezető tisztségviselő mögöttes felelőssége áll fenn),

- határozott idő esetén időtartam,
- tevékenység (TEÁOR kód),
- vezető tisztségviselők neve,
- könyvvizsgáló neve (ha szükséges),
- felügyelő bizottsági tagok neve (ha szükséges),
- cégjegyzés módja: a cég egy darab papír, viszont aki ennek nevében jogokat és kötelezettségeket vállal, az a céget jegyző ember, az ő eljárási képességét kell itt rendezni: meghatalmazok 1 embert, vagy 2-t együttes aláírási joggal stb., ez már az alapító tagok akaratán múlik, a lényeg, hogy minden kívülálló számára publikus legyen, hogy ki az, aki a cég nevében jogokat és kötelezettségeket tud vállalni. A cégjegyzés közhiteles nyilvántartás, bárki számára hozzáférhető.
- képviselet egyéb szabályai.

Cégbírósági nyilvántartásról kitérő az egyfogú néniről – nem részletezem.

Előtársaság

Ha a társasági szerződés létrejött, be lettek adva a cégbejegyzéshez szükséges papírok a cégbírósághoz, de a cégbírósági bejegyzés még nem történt meg, akkor beszélünk előtársaságról („ba", bejegyzés alatt). Ugyanúgy működhet, mintha bejegyzett társaság lenne, de engedélyhez kötött tevékenységet azonban nem végezhet bejegyzés alatt, nem határozhatja el megszűnését sem, illetve tag kizárásáról nem dönthet.

Gazdasági társaság legfőbb szerve

Ezeket döntően taggyűlésnek, tagok gyűlésének, illetve közgyűlésnek szokták hívni, eltérően nyilván attól függően, hogy milyen cégformáról beszélünk. Ez a legfőbb szerv az a grénium, ami a céget érintő összes ügyben dönthet. Döntően egyébként a tulajdonosokból, tagokból áll. Amit el kell választani, hogy a gt. legfőbb szerve, a gt. cégvezetése két különböző dolog.
Kft-nél például a legfőbb szerv a tulajdonosi kör: 10 ember alapít egy kft-t, mind a 10 10-10 %-kal résztulajdonos, ők alakítják a legfőbb szervet, tehát ha bármit akarnak a céggel csinálni, szerződést kötnek, hitelt vesznek fel, egyesülnek más céggel, tőkét emelnek stb., akkor ennek a 10 tulajdonosnak kell – mint a gt. legfelsőbb szervének – a döntését jegyzőkönyvbe foglalni. Ettől függetlenül más feladatokra létre lehet hozni a cég vezetését, aki akár a tulajdonosoktól teljesen eltérő ember lehet, ő az ügyvezető lesz (nem ügyvezető igazgató, hanem ügyvezető). Lehet egy alkalmazott, az ő feladata a cég működésének biztosítása: alkalmazottak utasítása, aláírás, stb., de nem ő a legfelsőbb szerv, hanem ő az ügyvezető – nem keverendő. Egy esetben mosható össze, az egyszemélyes kft-nél, mert ott mindent én csinálok.
Bt. esetében már egyszerűbb, minimálisan 2 ember kell (kültag, beltag), a legfőbb szerv a tagok gyűlése (kft-nél taggyűlés van). Ezek a gyűlések fontosak, jegyzőkönyvbe kell foglalni, mert ami ott születik, az tulajdonosi döntés, és ezeket az ügyvezető köteles végrehajtani.
Rt-nél nincs taggyűlés, tagok gyűlése, ott közgyűlés van. Rt-nél a vezető tisztségviselő – aki a céget képviseli – az rt. igazgatója. Nagyobb rt-nél lehet több igazgatót választani, ilyenkor igazgatóságról beszélünk, itt van vezérigazgató is.

Ügyvezető igazgató amúgy sok névjegykártyán szerepel, de ilyen csak akkor van, ha ilyen címmel a társaság tulajdonosi köre a cégvezetőt erre felruházza, amúgy csak ügyvezető lesz. Bt-nél sincs igazgató meg ilyen hülyeségek, üzletvezető van, vagyis üzletvezetésre jogosult tag.

Felügyelőbizottság

Létrehozható, bizonyos esetekben kötelező is. 3-15 fős társaság lehet, kft-nél és rt-nél beszélhetünk róla. A testület alapvetően passzív, nem csinál semmit látszólag, döntően a tulajdonosok hozzák létre azért, hogy a cégvezetést ellenőrizze. Az fb a tulajdonosok érdekében a cégvezetőt ellenőrző testület. Sok olyan kötöttség van a társasági törvényben, ami felruházza az fb-t arra nézve, hogy a cégvezetőt megszorongassa. A cégvezető az fb jóváhagyása nélkül nem nagyon tud semmit csinálni. Az a reláció, hogy mennyire erős egy fb és egy cégvezető, a társaság működési szabályain (társasági szerződésen, társaság alapszabályán) múlik, ez a társaság bibliája, az abban foglaltakat kell betartani. Ha ott magas jogkörök vannak a cégvezető kezébe adva, akkor markáns vezető lesz, de megtehető az is, hogy őt szűk mozgástérrel látom el, és mellérakok két embert akinek a jóváhagyásával, aláírásával lehet bármit tenni – ezeket a tulajdonos dönti el.
Ha a cégnek van osztaléka, akkor az osztalék kifizetésre csak az fb jóváhagyásával alkalmazható, egyébként társasági szerződésben akármit az fb-hez lehet telepíteni. Zrt-nél például kötelező az fb. Tulajdonos lehet fb tag, de a cégvezetésben közreműködő személy nem.

Könyvvizsgáló

Egyetlen személy, nem a cég vezetése érdekli, hanem az, hogy a számviteli törvénynek megfelelő-e a cég gazdasági működése. Nem azt nézi, hogy racionális döntést hoz-e a cégvezető, amikor új helikoptert vesz magának (ez az fb dolga), hanem azt, hogy a cég számviteli törvénynek megfelelően, szabályosan jár-e el. Ő hitelesíti a cég gazdasági évét, megnézi a cég valamennyi pénzmozgását, és ennek a törvényességéért felel. Az fb. is felel a törvényességéért, de elsősorban azt nézi, hogy a cégvezetés racionális, nem vállal-e olyan kötelezettséget, ami szükségtelen. A könyvvizsgáló csak a számviteli szabályok betartásáért felel. Ha viszont azt észleli, hogy a cég vagyona csökken, olyan kötelezettségei vannak, ami a cég életét megborítja, csalás bármi van, akkor nem zárja le a cég évét, nem járul hozzá osztalék kifizetéséhez, és megilleti mindazon jog, ami az fb-t: összehívja a tagokat, kezdeményez leváltásokat, stb. Rt-nél kötelező, többi cégnél választható. Ha úgy döntünk alapításkor, hogy legyen (vagy kötelező), akkor már az alapító okiratban rögtön meg kell nevezni a személyét, adatait (fb tagokét is), tehát ezt már a társasági szerződésben szerepeltetni kell.

Cég megszűnése

Kétfajta módon szűnhet meg egy cég: jogutódlással vagy jogutód nélkül.
Jogutód nélküli megszűnés:

- határozott időtartam eltelt (határozott időre alapított cég)
- társaság legfőbb szerve elhatározza a cég megszűnését (nincs meg már a közös gazdasági érdek)

- társaság tagjainak száma 1 főre csökken, és nem tudják határidőben pótolni, és nem tudják, vagy nem akarják az egyszemélyes gt-ként működést
- ha a cégbíróság a céget megszünteti (bizonyos idő elteltével a cég elérhetetlen, nem ad jelt magáról – pl. évente taggyűlést kell tartani, jegyzőkönyvet a cégbírósághoz be kell nyújtani, ha ez nem történik meg, a cégbíróság egy idő után rámozdul)
- jogszabály így rendelkezik (pl. felszámolás kívülálló ok miatt, végelszámolás tagok akaratából)

Itt kitérő volt, majd áttértünk az egyes társaságokra – a jogutódlással történő megszűnés kimaradt, úgyhogy a végére írok egy kis összefoglalót, abban benne lesz ez is.

Egyes gazdasági társaságok (ehhez küldök külön egy táblázatot segítségül a jogi személyekről, ebben a gt-k a G,H,I,J,K oszlopban szerepelnek – arra figyeljetek, hogy a benne lévő közös vállalatot az új Gt. óta már nem lehet alapítani, de a meglévő kv-k tovább létezhetnek, tehát amúgy jó a táblázat)

Közkereseti társaság, betéti társaság
- társasági szerződéssel jön létre
- arra vállalnak a tagok kötelezettséget, hogy közösen fognak valamilyen gazdasági tevékenységet végezni, mégpedig úgy, hogy a tagok a társaság tartozásaiért korlátlanul és egyetemlegesen felelnek (ezért nem is nagyon alapítanak ilyet)
- egyetemleges felelősség: minden tag a teljes egészért felel, bármelyik tag megtéríti, akkor az összes többi taggal elszámolási jogviszonyba kerül
- nincs meghatározva minimális vagyoni hozzájárulás
- bt-nél kültag és beltag van, a beltag felel a társasági vagyont meghaladó tartozásokért, a kültag csak betétje erejéig felel
- nincs meghatározva a minimális tőke, amivel létre lehet hozni

Korlátolt felelősségű társaság
- előre meghatározott összegű törzsbetétekből alakul, ezek összessége a törzstőke
- a tag felelőssége a törzsbetétje erejéig tart (500 ezer a minimális vagyoni hozzájárulás, 5-en vagyunk, mindenkinek van egy 100 ezres törzsbetétje, ezek összessége a társaság törzstőkéje, de minden tag felelőssége csak a saját 100 ezres törzsbetéte erejéig tart)
- cégvezető felelőssége: ha nem a társaság érdekeinek megfelelően jár el, a taggyűlés leválthatja (könyvvizsgáló, felügyelőbizottság infói alapján pl.), és akár büntetőjogi felelőssége is fennállhat (csődbűntett, számviteli fegyelem megsértése stb.)
- 500 ezer Ft kell hozzá

Kitérő:
Céges vagyon:
- pénzbeli hozzájárulás
- nem pénzbeli hozzájárulás – apport (akármi lehet, ami értéket képvisel, pl. autó, és minden, ami dolog módjára hasznosítható, pl. jogosultság, szabadalom, know how, védjegy, stb., ezeket nyilván forintosítani kell)

- törzstőke felemelése, leszállítása: akkor van jelentősége, ha átmenetileg nem tudnak beszállni a tulajdonosok annyival, amennyivel, de később lehet, hogy lesz olyan tag, aki beszáll a buliba nagyobb résszel

Vissza a cégekhez:

Részvénytársaság

- olyan gt., amely előre meghatározott számú és névértékű részvény kibocsátásával jön létre, ez adja az alaptőkét,
- a tag kötelezettsége csak a részvényben foglalt kötelezettségekre terjed ki.
  Részvényben foglalt kötelezettség: döntően a részvényesnek nincs kötelezettsége, magának a részvénynek az értékét veszítheti el. Lehet a részvényesnek többletkötelezettsége, ha az alapszabályban vállal további kötelezettségeket a részvényes. Zrt-nél van ennek értelme: 10-en alapítunk egy rt-t, zártat. A zártnál már az alapításkor elhatározzuk, hogy a társaságot ez a 10 fő fogja alkotni, és a 10 fő birtokában lévő részvények kifelé nem forgalomképesek. Nyílt rt-nél a részvények bárki irányában (kifelé is) forgalomképesek. Ha pl. veszek OTP részvényt, részvényese leszek, vehetek belőle, mert nyílt rt. Zártnál a részvényeink egymás közt adhatók-vehetők, kifelé nem forgalomképesek, nem léphet be más, és ha kilép valaki, annak a részvényeit megvesszük. Amúgy ugyanaz a zrt. és az nyrt. is, teljesen egyforma. Nyíltnál döntően a részvények dematerizált értékpapírok, fizikailag nem jelennek meg, csupán egy számsort alkotnak, ami naponta változik (nem tehetem ki a falra, mint régen). Aki megveszi az OTP részvényt, annak arányában tulajdont vásárol, és az osztalékból részesedhet, jogok és kötelezettségek illetik a részvénye mértékének megfelelően.
  Eltérő fajtájú részvények vannak, amiket zrt-k hoznak létre, ilyen lehet az, ami többletszavazatot biztosít, vagy elsőbbségi részvényként többletjogosultságot biztosít, vagy van olyan, amit csak dolgozó vásárolhat meg (dolgozói részvény), stb. Ilyen a saját részvény is. Ez olyan mint a sima, de a cég saját maga vesz saját magából, a cég a saját pénzét a saját részvényébe fekteti – ez azért jó, mert ami nála van, az nem kerülhet máshova, plusz ha jól megy a cégnek és van osztalék, akkor az házon belül marad.
  A részvények mozgása egyébként dokumentált, erre szolgál a részvénykönyv, ami régen klasszikusan valóban egy könyv volt, akkoriban a részvény hátuljára ráírták a tulajdonosváltozást is (forgatmány). Mióta dematerizált részvények vannak (elektronikus kereskedelem), nyilván már a részvénykönyv ilyen formában nem létezik. Gt. részletesen szabályozza amúgy a részvények nyilvántartását.

Gt-k, apport, taggyűlés, részvény vizsgán nem lesz, de legalább van fogalmunk a dologról.

vége

Összefoglalás a gazdasági társaságokról – hátha valakit érdekel ☺ bár ha nem vizsgatéma…

Gazdasági társaságok azok a jogi személyek, amelyeknek az alapvető, elsődleges célja rendszeres (üzletszerű) gazdasági tevékenység folytatása és ennek eredményeként nyereség (profit) elérése. Gazdasági társaság csak a törvény által elismert formában alapítható (típuskényszer). A törvény 5 gazdasági társasági

formát szabályoz: kkt. (közkereseti társaság), bt., kv. (közös vállalat), kft. és rt. A gazdasági társaságok közül jogi személyek a kv., a kft. és az rt.

Alapítása:

Az állam, a jogi személyek, a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok és a természetes személyek üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására vagy annak elősegítésére saját cégnévvel rendelkező gazdasági társaságot alapíthatnak. A gazdasági társaság alapításához szükséges:

- alapító tagok (legalább 2 tag) egybehangzó akaratnyilatkozata (társasági szerződése), vagy
- egyszemélyes kft. vagy rt. esetén alapító okirat kibocsátása, illetve
- rt. esetén alapszabály elfogadása

A társasági szerződésben meg kell határozni:

- a társaság cégnevét;
- székhelyét;
- a tagokat nevük és lakcímük feltüntetésével;
- a társaság tevékenységi körét;
- a társaság jegyzett tőkéjét és rendelkezésre bocsátásának módját, esedékességét;
- a cégjegyzés módját;
- a vezető tisztségviselők nevét és lakóhelyét;
- határozott időre alapított társaság esetén a gazdasági társaság időtartamát;
- mindazt, amit a Gt. az egyes társasági formáknál ezeken túlmenően előír.

A gazdasági társaság cégjegyzékbe való bejegyzéssel, a bejegyzés napjával jön létre. A gazdasági társaságok a társasági szerződés vagy alapító okirat ellenjegyzésének vagy közokiratba foglalásának napjától előtársaságként működhetnek, azonban üzletszerű gazdasági tevékenységet kizárólag a cégbejegyzési kérelem cégbíróságra történő benyújtását követően folytathatnak, kivéve a hatósági engedélyhez kötött tevékenységeket, amelyeket csak a cégbejegyzést követően folytathat egy gazdasági társaság.

Képviseleti joga a kv. esetében az igazgatónak, kft-nél az ügyvezetőnek, rt-nél az igazgatóság tagjainak van.

Gazdasági társaságoknál legalább három legfeljebb tizenöt tagból álló felügyelő bizottság hozható létre, ezenkívül a gt. meghatároz olyan eseteket is amikor kötelező a felügyelő bizottság létrehozása illetve könyvvizsgáló választása.

Megszűnik:

- ha a társasági szerződésben meghatározott időtartam eltelt, vagy más megszűnési feltétel megvalósult;
- elhatározza jogutód nélküli megszűnését (maguk a tagok végelszámolással megszüntetik);
- más gazdasági társasággal egyesül, más társaságtól különválik vagy abból kiválik, ill. átalakul;
- tagjainak száma 1 főre csökken és határidőn belül nem jelentenek be a cégbíróságnál új tagot;
- a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja;
- a cégbíróság hivatalból elrendeli a törlését;
- a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti;
- a Gt.-nek az egyes társasági formákra vonatkozó szabályai azt előírják.